

Suomen ilmastopaneeli

Heli Peltola, Markku Ollikainen, sihteeristö Sally Weaver

Metsätalouden määräaikainen kannustejärjestelmä (METKA)

Asetuksessa säädetään uudesta metsätalouden rahoitusta koskevasta tukiohjelmasta. Se sisältää seuraavat toiminta-alueet:

- Taimikon ja nuoren metsän hoito (päivitetty)
- Terveyslannoitus (päivitetty)
- Suometsän hoito (uusi toimintaluokka)
- Metsätien tekeminen (pääosin ennallaan)
- Ympäristötuki (pääosin ennallaan)
- Metsäluonnonhoito (pääosin ennallaan) ja
- Kulutus (uusi toimintaluokka)

Suomen ilmastopaneelin näkemykset

Metka-kannustejärjestelmän pääasiallinen tarkoitus on edistää metsänhoidon kestävyttä, tukemalla eritoten sellaisia toimenpiteitä, joilla vähennetään metsätalouden haitallisia vaikutuksia ympäristöön. Tukea kohdistetaan myös puuntuotannon edistämistoimenpiteisiin, kuten nuoren metsänhoitoon, johon metsänomistajilla arvioidaan olevan riittämättömät taloudelliset kannustimet. Metka ei huomioi omiana erillisenä tavoitteena ilmastonmuutoksen hillintä- tai sopeutumistoimia, mutta nykyisten Kemera-tukien korvaaminen suunnitellun kaltaisella Metka-kannustinjärjestelmällä tukee osin ilmastotoimien edistämistä metsätaloudessa. Metka-kannustinjärjestelmän esittämien toimien ilmastovaikutuksia on kuitenkin mahdotonta arvioida.

Suometsän hoito

Suometsien hoidon suunnittelun tuki antaa metsänomistajalle nykyistä paremmat mahdollisuudet arvioida ja ottaa huomioon eri metsänkäsittelyvaihtoehtojen talous-, ilmasto-, vesistö- ja monimuotoisuusvaikutuksia päätöksenteon tukena. Kunnostusojitusten tuen poistaminen kannustaa metsänomistajia myös harkitsemaan aiempaa tarkemmin kunnostusojitusten tarpeellisuutta. Jatkuvaiteisen metsänkasvatuksen (pienaukko- ja poimintahakkuut) käyttö ojitetuilla turvemilla voi myös vähentää vesistöjen kuormitusta, eritoten jos sillä voidaan vähentää metsien kunnostusojitustarvetta. Sitä voi vähentää myös pienialaisten kaistalehakkuiden käyttö. Valuma-alueetasolla erilaisten vaihtoehtoisten ratkaisujen samanaikainen tarkastelu voi parantaa vesiensuojelurakenteiden sijoittelua ja mahdollistaa ennallistamisen ja suoluonnon suojelun yhteensovittamisen metsätalouden kanssa nykyistä paremmin. Toisaalta suometsien hoidon suunnittelun tuen ehto siitä, että toimenpiteiden tulee kokonaisuutena ylläpitää tai parantaa puuston kasvua, voi olla ongelmallinen ja hankalasti arvioitavissa. Suometsien hoidon suunnittelun tukeminen on em. haasteista huolimatta kannatettavaa.

Taimikon ja nuoren metsän hoito

Metka-ehdotus ei näytä tuovan suurta muutosta taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen keskeiseen rooliin metsätalouden tukijärjestelmässä. Tämä tukimuoto kannustaa metsänomistajaa tekemään taimikon ja nuoren metsän hoitotoimia, joista aiheutuisi metsänomistajalle kuluja. Tällä kannustimella on positiivinen vaikutus metsän kehitykseen ja ekosysteemipalvelujen kestävään tuotantoon pidemmällä aikavälillä. Nuoren metsän

hoidon tukeminen voi edistää samanaikaisesti myös ilmastokestävän energiabiomassan tuotantoa. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukeminen on kannatettavaa ja edistää ilmastokestävää metsien hoitoa pidemmällä aikavälillä.

Terveyslannoitus

Vanhoilla kaskialueilla (Savo ja Itä-Suomi) esiintyvää boorinpuutosta voidaan korjata terveyslannoituksella. Terveyslannoituksen tarvetta on myös ojitetuilla turvemaidella, joilla varsinkin kaliumin ja fosforin puutos suhteessa puiden käytettävissä olevaan typen määrään aiheuttaa puuston kasvussa häiriöitä. Puuntuhan käyttö voi aikaansaada ojitetuilla turvemaidella pitkäaikaisen lannoitusvaikutuksen. Metkan tuki tuhkalannoitukseen voi lisätä tuhkalannoituksen käyttöä ja sen myötä puuston hiilensidontaa metsäojitetuilla soilla lähivuosisikymmeninä. Sen oletetaan myös mahdollistavan jopa kunnostusojituksesta luopumisen sellaisilla kohteilla, joilla puuston lisäkasvu auttaa pitämään pohjaveden riittävän alhaalla ilman kunnostusojitusta, millä vähennetään turvemaiden hiilidioksidipäästöjä. Tarvitaan kuitenkin vielä lisätutkimusta siitä, onko tuhkalannoitus pitkällä aikavälillä kestävä keino lisätä metsien hiilensidontaa ja näin torjua ilmastonmuutosta. Empiiristen lannoituskokeiden lisäksi tarvitaan myös pidemmän ajanjakson mallintamistarkasteluja eri metsänkasvatusmenetelmien ja strategioiden (jaksollinen ja jatkuva metsänkasvatus) käytön pitkäaikaisista puuntuotanto-, ilmasto- ja ympäristövaikutuksista ojitetuilla turvemaidella (ilman ja kunnostusojituksen kanssa). Terveyslannoituksen tukeminen on kannatettavaa em. haasteista huolimatta.

Muut huomiot

Kunnostusojitushankkeilta tulee edellyttää kunnostusojituskelpoisuuden ja kunnostusojitustarpeen arvioinnin lisäksi samanaikaisesti puuston kasvu- sekä ilmasto-, vesistö- ja monimuotoisuusvaikutusten arviointia. Lisäksi ojien syvyyden ja leveyden tulee olla sellaiset, että ne turvaavat puuston hyvän kasvun edellyttämän kuivatustehon, mutta hillitsevät samanaikaisesti haitallisia ilmasto-, vesistö- ja monimuotoisuusvaikutuksia. Ilmastopaneeli on ehdottanut uudisojituksen kieltoa ja olemassa olevien ojien perkauksen tekemistä luvanvaraiseksi. Myös suometsien raivaaminen pelloiksi tulisi lopettaa ilmastollisesti haitallisena toimena.

Pelkkä informaatio-ohjaus ei riitä aikaansaamaan nopeasti metsien lisäkasvua ja hiilensidontaa ja samalla ilmastohyötyjä. Metka-tuen tulisi olla tarjolla myös kivennäismaiden kuusikoiden ja männiköiden lannoitukseen, koska lannoitus on nopein tapa lisätä merkittävästi metsien kasvua ja hiilensidontaa sille soveltuvilla kohteilla. Lisäksi metsänviljelyn (jalostetun taimi- ja siemenmateriaalin) käytön tukeminen metsänuudistamisessa olisi myös pohdinnan arvoinen asia, sillä se lisäisi metsien kasvua ja hiilensidontaa merkittävästi pidemmällä aikajänteellä. Puupohjaisen energian käytön merkittävä vähentäminen tai sen käytöstä jopa kokonaan luopuminen voisi ehkä vähentää myös tuhkan saatavuutta tuhkalannoitukseen ja sen käyttömahdollisuutta tulevaisuudessa. Toisaalta jos puun energiakäyttö lisääntyy, tuhkaa muodostuu suuria määriä ja sen käyttöä ravinteiden kierrätyksessä voidaan edistää tukemalla turvemaiden terveyslannoitusta.

Lausunnon valmistelussa on hyödynnetty seuraavia aineistoja:

Turvemaiden käytön vaihtoehdot hiilineutraalissa Suomessa. Lång, K., Aro, L., Assmuth, A., Haltia, E., Hellsten, S., Larmola, T., Lempinen, H., Lindfors, L., Lohila, A., Miettinen, A., Minkinen, K., Nieminen, M., Ollikainen, M., Ojanen, P., Sarkkola, S., Sorvali, J., Seppälä, J., Tolvanen, A., Vainio, A., Wall, A. & Vesala T. 2022. Turvemaiden käytön vaihtoehdot hiilineutraalissa Suomessa. Suomen ilmastopaneelin raportti 2/2022.

Maa- ja metsätalouden kannustinjärjestelmien ilmastovaikutukset. Viitala, E.-J., Assmuth, A., Koikkalainen, K., Miettinen, A., Mutanen, A., Wall, A., Wejberg, H. & Lehtonen, H. 2022. Maa- ja metsätalouden kannustinjärjestelmien ilmastovaikutukset. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 21/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-388-6>